

gälla intill dess gäldenären fordringsbeviset i hufvudskrift bevisligen återfått.

Och anhåller jag, att det Utskott, till hvilket denna min motion remitteras, måtte gifva förslaget den form, som kan som lag finnas nödigt, blott förslaget i hufvudsak derigenom icke förfelas.

Stockholm den 27 Januari 1880.

A. P. Danielson.

N:o 120.

Af Herr Ola Andersson: Angående underdånig framställning om framläggande för nästa Riksdag af förslag till förändring i kommunala rösträtten.

Uti de flesta ordnade stater, så vidt mig är bekant, har man inom de stora samhällen — staten — flera eller färre mindre, hvilka *dels* behandla sina egna angelägenheter samt för dessa besluta och upptaga bidrag af sina medlemmar inom vissa af lagstiftningen reglerade gränser, och *dels* utgöra länkar i kedjan utaf sjelfva statsorganismen.

Så äro hos oss *kommunerna* den sista egentliga och lagliga ordnade länken, de små samhällen, inom hvilka medlemmarne efter hvars och ens förmåga få lemna sina bidrag till de gemensamma angelägenheternas upprätthållande, samt der de skattskyldige, som sina skyldigheter fullgöra, i allmänhet ega rätt att uti beslutet härom deltaga, om ock, sådana förhållanden nu äro, denna rätt för många blifver ringa eller stundom ingen. Det är af sistnämnda anledning som en nödig förändring uti de delar af våra kommunallagar, hvilka afhandla rösträtten, utgör föremålet för denna vördsamma framställning.

Det synes mig helt naturligt och rätt att endast med fullgörandet af skyldigheten att lemna sitt bidrag, i den mån sådana behövas, bör rättighet vara förvärfvad att deltaga uti beslutet och rådslagen. Dessa rättigheter och skyldigheter

betinga hvarandra. Såsom jag ofvan antydt, och som för en hvar är bekant, är denna grundsats redan nedlagd uti våra kommunallagar; till och med bestämmelsen om ett minimifyrktal, såsom vilkor för rösträtt, är derur borttagen. Endast skyldigheten att lemna personliga bidrag, hvilka på åtskilliga ställen och orter temligen hårdt utkrävas, motsvaras ej af någon rättighet till deltagande i besluten, enligt nu gällande lag. Ett sätt att i hvarje kommun, der sådana bidrag uttagas, uträkna den fullt berättigade rösträtten härför, synes mig dock ligga nära till hands, i det man nemligen, så snart debiteringen för året är uppgjord, ser huru stort röstetal som kommer på hvarje krona i kommunalutskylder efter förmögenhet och inkomst, och samma röstetal bör väl då kunna tilldelas samma belopp personliga bidrag, så länge sådana kunna uttagas. Genom en sådan anordning hade man dock endast utsträckt den nuvarande grundsatsen: *att en hvar röstar i förhållande till det belopp, han betalar.*

Men härmed voro visserligen hvarken de öfverklagade och för en hvar synbara missförhållandena tillräckligt afhjulpna i kommuner, der ett fåtal, stundom en enda, disponerar öfver ett så högt röstetal, att alla de öfriges rösträtt är utan värde, ej heller hade man åt de mindre, hvilkas skattebidrag i förhållande till deras skatteförmåga är *lika stort* som de mera förmögnes, beredt tillräckligt inflytande på besluten. Jemte bestämmelsen att en hvar skattskyldig (utom den uteslutning för personliga bidrag som jag nyss påpekat, samt med de undantag af annan art, mot hvilka jag ej har någon anmärkning att göra) är röstberättigad, gäller nemligen, som bekant och såsom nyss i förbigående nämndes, den grundsatsen att en hvar röstberättigad röstar i förhållande till *beloppet* af sitt skattebidrag. Det är denna senare grundsats, utan någon annan bredvid verkande och densamma modifierande faktor — och, hvad landsbygden angår, dessutom utan all begränsning — som visat sig icke kunna nöjaktigt tillfredsställa allas berättigade anspråk på rätt till kommunalt inflytande och i följd deraf ej heller rätt främja eller bevara deraf följande kommunalt intresse, hvadan det torde vara en pligt att tillse, hurudana bristerna och missförhållandena äro och derefter rätta boten.

Redan den komité, som uppgjorde förslaget till våra i många afseenden förträffliga kommunallagar, har uttalat att, om hela kommunalmyndigheten kunde sammanfalla uti en eller några få personers hand, och de öfriga få nöjas åt hvad den ende eller de få funne för godt att uti kommunens gemensamma angelägenheter göra eller underlåta, så, äfven om detta någon gång kunde alstra något nyttigt och godt för kommunen, ja nyttigare och bättre än dess motsats, stode dock en så beskaffad patriarkalisk ordning ej i öfverensstämmelse med kommunalfrihetens princip uti det konstitutionella samhället; den kunde ock lätteligen komma att på de öfriga medlemmarne af kommunen utöfva en förlamande och förtryckande inverkan och återhålla all nyttig kommunalföretagsamhet, och detta så mye-

ket lättare, som egarne, boende utom kommunen, för densamma ej kände annat intresse än ränteuppbördens.

Så talar denna komité till motivering för stadgandet att egendomsegaren ej själf får rösta för bortarrenderad jordbruksfastighet.

Då nu, oakadt detta stadgande, uti hundratals kommuner i riket inträffar just ett sådant förhållande, som komiterade uttryckligen förklarar ej stå i öfverensstämmelse med kommunalfrihetens princip, så innefatta de anförda orden också ett redan af dessa komiterade gifvet erkännande af det berättigade i kraftvet på rättelse härutinnan. Många äro ock de framställningar, som af folkets ombud, dertill ofta och enträget uppmanade, framburits till Riksdagen, ehuru hittills, genom Första Kammarernas upprepade afslag, utan resultat. En tid afslogos dessa framställningar af skäl att hvarken några tillräckliga bevis på missförhållanden förelågo, eller några siffror, som kunde gifva ledning för en förändring eller visa verkningarne deraf. Omsider aflät dock 1872 års Riksdag till Kongl. Maj:t en skrifvelse med anhållan om utarbetande af statistiska uppgifter i detta hänseende. Ärendet påskyndades med berömvärd omsorg, och den begärda statistiken, så fullständig som för ändamålet erfordras, delgafs Riksdagens ledamöter redan år 1874.

Man skulle väl nu ega rätt att tro, det Riksdagen erkänt sig skyldig att uppmärksamma de missförhållanden, som genom denna statistik ådagaläggas, och afhjelpa desamma medelst sådana förändringar uti rösträttsbestämmelserna, att en verklig och sann kommunal själfstyrelse blifver en möjlighet. Eller kanske statistiken ej utvisar några missförhållanden? Jag nästan fruktar att mången med rätta skall anse det öfverflödigt att här upptaga siffror, som ofta blifvit framhållna och upprepade ur nämnda statistik, men om dessa nu ock än oftare behöfva upprepas, så är ju felet icke deras, som velat rättelse.

I 54 kommuner på landsbygden innehar en röstberättigad öfver hälften af kommunens hela röstetal; 378 personer innehafva hvar för sig öfver $\frac{1}{4}$:del till och med hälften af hela röstetalet inom sina kommuner; 1,697 öfver $\frac{1}{10}$:del t. o. m. $\frac{1}{4}$:del. De 378 tillhöra 360 kommuner, de 1,697 tillhöra 1,026 kommuner; således råder detta tryckande fåvälde i ej mindre än 1,440 kommuner. Jag behöfver ej mer än blott påpeka, hvad en så betydlig rösträtt innebär på landet, der det är med åtskilliga svårigheter förenadt att talrikt besöka stämmorna. Jag tror mig ej heller våga för mycket, om jag säger att med anläggandet af nya och utvidgning af äldre industriella anläggningar saken sedan 1871, det är redogörelserna omfatta, efter all sannolikhet blifvit värre.

Villigt medgifves, att, med de ofantliga skiljaktigheter uti de röstberättigades antal, uti röste- eller fyrktalet i sin helhet i kommunen, samt uti fördelningen deraf på de röstberättigade inom olika kommuner, andra olikheter onämnda, som statistiken utvisar, ej obetydliga svårigheter möta för uppgörande af ett för-

slag, som öfverallt verksamt afhjelper det nu öfverklagade förhållandet, utan att åstadkomma andra, som äro lika anmärkningsvärda, men om sålunda mot hvarje förslag mer eller mindre berättigade anmärkningar kunna framställas, har man därför fullgjort sin pligt som lagstiftare för alla medborgare med att, såsom hittills skett, göra intet? Om ej fullkomlighet kan ernås, må man väl ändå vara skyldig att göra något, och att göra detta på bästa möjliga sätt; men härför kräves en grundligare utredning än som skäligen kan begäras i en enskild motion.

Sålunda afhjelper hvarken ett relativt eller absolut röstmaximum eller båda i förening allt; dessa begränsningar blifva till sina verkningar i olika kommuner mycket olika, hvarförutan de lägst röstberättigade dermed ej blifva synnerligen hulpna. En personlig rösträtt i förening med förmögenhetsrösträtten, exempelvis medelröstetalet inom hvarje kommun, är en mycket tilltalande idé; men de ofvan-anmärkta skiljaktigheterna göra att, då medelfyrktalet i hela riket på hvarje röstberättigad är 40, så sjunker det i somliga kommuner ner ända till 7, 8, 9, 10, 11, 12 o. s., v. men går i andra upp till ett och två hundra, ja t. o. m. ända till 910. Vore ej denna skilnad så stor som den är, så kunde den försvaras dermed att det just är gentemot ett mycket högt röstetal i en persons hand och med ett fåtal röstberättigade i öfrigt, som en stor personlig rösträtt är erforderlig, hvaremot en mindre under andra förhållanden och i en annan kommun gör samma verkan. Men genom att först använda röstmaximum jemnas naturligtvis dessa medelröstetalssiffror något. Skulle en lämplig lösning genom dessa båda principers användning tillsammans, med eller utan något begränsande röstmaximum, ej stå att vinna, till följd af de stora skiljaktigheterna kommunerna emellan, då återstår alltid utvägen med en graderad skala, så afpassad att både förmögenhets- och personlighetsprincipen dervid komma ungefärligen till lika rätt. Talet om godtycklighet, som alltid härvid användes, förfaller inför nödvändigheten; och denna anmärkning kan dessutom användas på många både enskilda och allmänna förhållanden. Hvad som efter mogen pröfning finnes godt, nyttigt och praktiskt, är ej heller längre en godtycklighet.

Sedan jag nu anfört ej blott skäl för nödvändigheten af förändring, utan äfven ungefärligen huru den bör utfalla, beder jag likväl att i det förra hänseendet få tillägga några ord.

Jag vidrörde i början kommunens dubbla uppgift och betydelse. Det är här man skall i första hand känna sig som en i det offentliga samhällslifvet deltagande medlem med både skyldigheter och rättigheter, det är här som den medborgerliga andan och uppfattningen — med tillhjälp af den mer eller mindre goda väckelse, som i hemmet eller skolan kan vara nedlagd — grundlägges och utbildas, för att vidare med skyldigheterna och rättigheterna i det stora samhället vidgas och utvecklas; och det är på en rättvis och lycklig organisation af dessa förhållanden, på en väl afvägd fördelning af skyldigheter och rättigheter, som det

väsentligen beror om samhället med dess lagar och institutioner blifver för alla kärt och dyrbart och om de nödvändiga uppoffringarne skola utgöras med fröjd och icke med suckan.

Genom påvisande af olikheterna i vårt land torde jag hafva rättfärdigat min underlåtenhet att ej framlägga ett utarbetadt förslag, utan hemställer att, derest ej Lag-Utskottet, till hvilket denna motion torde hänvisas, anser sig kunna framlägga fullständigt lagförslag, Riksdagen må besluta,

att hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för nästa Riksdag framlägga förslag till förändring i de delar af kommunallagarne, som angå rösträtten och röstvärdet, byggt på sådana grunder att *rösträtt* betingas och berättigas utaf erläggande af bidrag och att *röstvärdet* bestämmes medelst samverkan af både förmögenhets- och personlighetsprinciperna, så att en hvar skattskyldig må erhålla skäligt inflytande i kommunens gemensamma angelägenheter.

Stockholm den 27 Januari 1880.

Ola Andersson.

I motionens syftemål instämma:

<i>Nils Nilsson.</i> Från Torna härad.	<i>Sven Nilsson.</i>	<i>S. Johnson.</i>
<i>C. J. Bengtsson.</i> Från Kronobergs län.	<i>Nils Petersson.</i>	<i>Gust. Jonsson.</i>
<i>E. Key.</i>	<i>L. J. Larsson.</i>	<i>Jan Gust. Janson.</i>
<i>P. Hübnette.</i>	<i>Gustaf Ericsson.</i>	<i>Carl Ijvarsson.</i>
<i>Lars Börjesson.</i>	<i>Sven Andersson.</i>	<i>Aug. Börjesson.</i>
<i>Anders Larsson.</i>	<i>And. Svenson</i> i Bossgården.	<i>Folke Anderson.</i>
<i>Gustaf Carlsson.</i>	<i>Olof Jonson</i> i Hof.	<i>H. F. Bergström.</i>

<i>Nils Nilsson.</i> Från Frosta härad.	<i>Åke Andersson.</i>	<i>Liss Ol. Larsson.</i>
<i>Gunnar Eriksson.</i>	<i>A. J. Lyth.</i>	<i>C. A. Jönsson.</i>
	<i>A. Andersson i Intagan.</i>	<i>A. Hansson.</i>
	<i>A. F. Pettersson i Sibburp.</i>	<i>J. E. Ericsson.</i>
<i>Sven Ersson.</i>	<i>Christen Assarsson.</i>	<i>Ola Månsson.</i>
<i>A. P. Danielson.</i>	<i>F. T. Borg.</i>	<i>S. M. Olsson.</i>
<i>Erik Westin.</i>	<i>Jan Andersson.</i>	<i>H. Johnsson.</i>
<i>H. Halldin.</i>	<i>Joh. Bengtsson.</i>	<i>C. J. Svensén.</i>
	<i>S. Andersson.</i>	<i>Petter Persson.</i>

N:o 121.

Af Herr H. Johnsson: Om underdånig skrifvelse angående förändring i fråga om tillsättande af presterliga tjänster.

Enligt nu gällande lagstiftning finnes det i afseende på sättet, hvarpå presterliga embeten tillsätts, hufvudsakligen 3 slag af pastorat, nemligen regala, konsistoriella och patronella.

I de regala uppsätter domkapitlet 3 sökande på förslag, hvarefter församlingen eger att först kalla fjerde profpredikant samt derefter anställa val, hvarvid rösträtt beräknas efter den egendom man eger. Sedan kunna extra sökande anmäla sig hos Konungen, som utser till befattningen antingen någon å förslaget uppförd eller fjerde profpredikanten eller någon af de extra sökande.